

درجه

راه دشوار فیلم‌ها تا رسیدن به پرده سینما

● حبیب ایل‌بیگی، مدیرکل ارزشیابی و نظارت سازمان سینمایی، در تازه‌ترین گفت‌وگویی خود با خبرگزاری مهر، به ارائه توضیحاتی درباره وضعیت نظارتی فیلم‌های حاضر در جشنواره چهلّم فیلم فجر پرداخت. او در پاسخ به این پرسش که در ویت‌رین جشنواره فجر تا به امروز برخی فیلم‌ها به نمایش درآمده‌اند که به نظر می‌رسد برای اکران عمومی با مشکلاتی مواجه خواهند بود، با توجه به اینکه دریافت پروانه نمایش یکی از شروط راهیابی این آثار به جشنواره بوده است، آیا تضمینی وجود دارد که همه این ۲۲ فیلم بدون مشکل به اکران عمومی برسند؟ این سوّالی است که همواره در بازه برگزاری جشنواره فیلم فجر مطرح می‌شود و اگر فرایند کار به‌صورت شفاف تشریح شود، این ابهامات نیز از بین می‌رود. واقعیت این است که شورای صدور پروانه نمایش در ایام منتهی به جشنواره، معمولاً در شرایطی فیلم‌ها را مورد بازبینی قرار می‌دهد که اکثر این آثار کامل نیستند. به همین دلیل این فیلم‌ها پروانه نمایش موقت برای حضور در جشنواره را دریافت می‌کنند. در همین جشنواره امسال تنها چهار یا پنج فیلم داریم که پروانه نمایش دائمی دریافت کرده‌اند. فیلم‌های «برف آخر»، «بی‌رویا»، «درب»، «شهرک»، «ماهان» و اگر درست در خاطرّم باشد «نمور» تنها آثاری از میان فیلم‌های جشنواره امسال هستند که پروانه نمایش دائم و قطعی دریافت کرده‌اند و باقی فیلم‌ها به دلیل کامل‌نبودن مراحل فنی، پروانه موقت گرفته‌اند. به‌جز چند فیلمی که پروانه دائم گرفته‌اند، باقی فیلم‌ها باید فرایند پروانه نمایش را مجدد طی کنند؛ به‌خصوص که صاحبان آثار معمولاً با توجه به بازخوردهایی که در ایام جشنواره دریافت می‌کنند، زمان آثار خود را کم و زیاد می‌کنند. به همین دلیل طبیعی است که بازبینی مجدد صورت بگیرد. خود فیلم‌سازان هم معمولاً آثار خود را داغ‌داغ به جشنواره می‌آورند و هنوز به نسخه نهایی نرسیده‌اند.» او در بخش دیگری از صحبت‌های خود گفت: «اینکه درباره یک فیلم در فرایند ساخت یا پس از رونمایی در جشنواره، ادعایی از سوی یک نهاد خاص مطرح شود، همیشه بوده و اتفاق هم افتاده است. موردی هم نیست که ما بخواهیم بگوییم کسی حق ورود به آن را ندارد. یک فرد هم می‌تواند با شکایت جلوی عرضه یک فیلم را بگیرد، اما طبق قانون تنها مرجع صدور پروانه نمایش برای اکران یک فیلم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. البته می‌دانید تعدادی از فیلم‌ها با توجه به سوزّ‌های که دارند، مرتبط با یک نهاد یا مجموعه خاصی می‌شوند و مذاکرات و گفت‌وگوهایی هم با آن نهادها داشته‌اند تا مجوزهای لازم را دریافت کنند. بالاخره در این جنس آثار، نظر نهادهای مرتبط مهم است. در جریان هشتم پیش از جشنواره، برخی از همین آثار از سوی تهیه‌کنندگانشان به نهادهایی عرضه شده و درباره آن گفت‌وگوهایی هم داشته‌اند. آن نهادها هم بعضاً اشکالاتی را مطرح کرده‌اند. تلاش ما اما این بوده تا جایی که ممکن است امکان حضور همه این فیلم‌ها در جشنواره را فراهم کنیم.»

ناکامی «قهرمان» در اسکار

● فهرست نامزدهای نودوپنجاهمین دوره مراسم اهدای جوایز اسکار اعلام شد و «قهرمان» اصغر فرهادی با وجود حضورداشتن در فهرست ابتدایی گزینه‌های اسکار بهترین فیلم بین‌المللی، از راه یافتن به گردونه پنج نامزد نهایی بازماند. در شرایطی که گمان می‌رفت «قهرمان» دست‌کم در بخش بهترین فیلم بین‌المللی نامزد اسکار شود، دست فرهادی از رسیدن به سومین نامزدی و سومین جایزه اسکار کوتاه ماند. برخی کارشناسان معتقد بودند «قهرمان» در رشته‌های بهترین فیلم‌نامه، بهترین بازیگر مرد، بهترین کارگردانی و بهترین فیلم هم بخت حضور در فهرست نامزدهای نهایی اسکار نودوپنجاهم را دارد. فیلم تازه فرهادی چند روز پیش از حضور در فهرست نامزدهای بقتا هم بازمانده بود. در بخش‌ها و رشته‌های اصلی، پیش‌بینی منتقدان و کارشناسان تا حدودی درست از آب درآمد و اسامی رقابت اصلی برای بردن جوایز بهترین فیلم و بهترین کارگردان بین چهره‌هایی همچون جین کمپیون با «قدرت سک» و استیون اسپیلبرگ با «داستان وست‌ساید» خواهد بود. کنت برانا با «بلغاست»، ریوسوکه هامایوگی با «خودروی من را بران» و پل تامس اندرسن با «لیکریش پیتزا» دیگر نامزدهای بخش بهترین کارگردان هستند.

از بازه‌ترین نکته‌های فهرست نامزدهای اسکار ۲۰۲۲ می‌توان به نامزدشدن زوج سرشناس اسپانیایی، خاویر باردم و پنلوپه پازو در رشته‌های بهترین بازیگر مرد و زن با دو فیلم متفاوت اشاره کرد. این دو پیش‌تر در فیلم «همه می‌دانند» فرهادی بازی کرده بودند. «قدرت سک» با نامزدشدن در ۱۲ رشته پشیناز این دوره است و پس از آن «تلماسه» دنی ویلنوو با ۱۰ و «بلغاست» و «داستان وست‌ساید» هرکدام با هفت نامزدی قرار دارند.

بهناز شیربانی

«موقعیت مهدی» با اقبال بسیاری میان مخاطبان، منتقدان و اهالی رسانه در چهلمین دوره از برگزاری جشنواره فیلم فجر روبه‌رو شد. درخشش فیلم بدون شک دور از ذهن نبود. حاصل ماه‌ها زحمت گروهی که در رأس آن هادی حجازی‌فر قرار دارد که مخاطب بیشتر او را در مقام بازیگر می‌شناسد و امسال با نخستین فیلم سینمایی‌اش قدم محکمی در این عرصه برداشت، نشان داد بیش از عشق به سینما، می‌توان با اعتقاد و سختکوشی و تلاش فیلمی ارائه داد تا طیف‌های وسیعی از مخاطبان سینما را در سالن نگه دارد. «موقعیت مهدی» پیش از هر چیز در ستایش زندگی و عشق و انسان‌هایی است که از دل جامعه دست به قهرمانی می‌زنند. بی‌شعار و ریا، شاید همین نکته است که مخاطب به فیلم اقبال نشان می‌دهد یا به قول حجازی‌فر «هر چیزی که بتواند مخاطب را به غرور تاریخی یا جغرافیایی‌اش برگرداند، مورد اقبال قرار می‌گیرد» و به یقین «موقعیت مهدی» بدون هیچ تلاش اضاف‌های چنین حسی را در مخاطب ایجاد می‌کند. با هادی حجازی‌فر درباره چگونگی ساخت «موقعیت مهدی» گفت‌وگویی داشتیم که شما را به خواندن آن دعوت می‌کنیم.

❧ «موقعیت مهدی» فیلم سختی است، اما به یقین یکی از دشواری‌های ساخت چنین فیلمی، با اشاره به صحبت‌های شما در نشست خبری فیلم، ادامه‌دادن و متوقف‌نشدن بود. درست‌مثل روحیه شخصیت اصلی فیلم که همواره جریان‌ساز بود و در حرکت. کمی از این دشواری‌ها صحبت کنید؛ علاوه بر اینکه به یقین بخشی از این دشواری‌ها پیش از ساخت برای شما قابل حدس بوده است. لطفاً کمی از این شرایط صحبت کنیم و اینکه چه چیزی باعث شد با همه این دشواری ادامه بدهید؟

سختی بخش مهمی از لذت ساختن و خلق‌کردن است. به شرط آنکه این سختی در ذهن تو و در برابر چیستی یا چگونگی اثرت که می‌خواهی ارائه کنی، باشد نه در بخش سخت‌افزاری و متقاعدکردن صدها آدم به حق یا ناقح برای کسب اعتماد یا کمک و... من به خودم اجازه ن‌دادم موقع نوشتن با ابراهیم به چگونگی فکر کنیم و مدام کوتاه بیاییم و به اجرا فکر کنیم و بگذریم. شروع فیلم‌برداری چنین فیلم‌نامه‌ای هم می‌شود مصیبت؛ یعنی سلام و مواجهه با بی‌شمار دستگاه‌های مسئول و غیرمسئول؛ یعنی خواش‌کردن، التماس‌کردن و حتی تیرنه‌کردن

گفت‌وگو با هادی حجازی‌فر، کارگردان، نویسنده و بازیگر فیلم «موقعیت مهدی»

خوشحالم روح کار با طیف گسترده‌ای از مردم ارتباط برقرار کرده

هادی حجازی‌فر، نویسنده و بازیگر فیلم «موقعیت مهدی»

قابل تأمل است. درباره چنین زاویه نگاهی در نوشتن و بعد کارگردانی صحبت می‌کنید؟ بدیهی است پرداختن به بخش‌های مغفول دو سال تمام جنگ واقعی برای دراختیارگرفتن امکانات بودجه و قانع‌کردن و قسم‌خوردن و... اما چون خودم و گروه به آنچه می‌ساختیم باور داشتیم، ادامه دادیم. حتی به پهای اینکه بیشتر انرژی و فکر و توانمان درگیرآنچه گفتم باشد تا خود اثر.

❧ زمان زیادی صرف ساخت پروژه شد و طبیعی است که پروژه‌هایی از این دست، با طولانی‌شدن زمان فیلم‌برداری، نیازمند همکاری بیشتر همه اعضای گروه است. تعامل بین شما و گروه برای طی‌کردن این مسیر چطور اتفاق افتاد؟ گروه در مسیر دوساله کم تغییرات نداشت، اما ستون‌های اصلی کار کنار من و «موقعیت مهدی» ماندند. گفتن از سختی‌های کار و شرایط مهیب تولید، شاید تفسیر به بی‌بوری به کارمان شود، ولی هرگز چنین نیست. من گروه درجه‌یکی داشتم که در اوج کرونا و با کمبود اولین مایحتاج انسانی، کنار کار ماندند؛ چون از جایی به بعد بحث‌ها بر سر چگونگی تمام شده بود و باور داشتیم به آنچه که در حال شکل‌گرفتن بود. راستش الان دلم می‌خواهد مدت‌ها کنارشان بنشینم. برایشان چایی بریزم و مرور کنیم همه آنچه را پشت سر گذاشتیم. با مهربانانه‌ترین کلمات و حالت چشم‌هایم مدام تکرار کنم که ما یک تیم واقعی بودیم.

❧ در سال‌های اخیر فیلم‌هایی در حوزه دفاع مقدس ساخته شده که اتفاقاً در جلب نظر مخاطب موفق بوده‌اند؛ بخشی از این موفقیت پرداختن به بخشی است که از دید مخاطب پنهان بوده یا اینکه هرگز درباره آن به تفصیل صحبت نشده است. پرداختن به قهرمانانی که نوع زیست و فکرشان برای مخاطب امروزی

دید و چه زمانی پخش خواهد شد؟

یکی از سختی‌های ناوخته این‌گونه کارها، متقاعدکردن افراد متصل به چنین موضوع‌هایی است. با انبوه تولیدات جهانی که به‌راحتی در دسترس ماست، باید حواسمان به جذابیت آثارمان باشد. اینکه آیا می‌شود در هفت قسمت ابعاد وجودی و عملکرد خیره‌کننده مهدی بکزی در جنگ را کامل به تصویر کشید یا نه؟ خب جواب معلوم است. اما به نظر باید به سازندگان اعتماد کرد؛ چراکه آنها حلقه وصل مخاطب و موضوع هستند. من تلاش کردم طیف وسیعی از مخاطبان را مدنظر داشته باشم و برای همین بخش‌هایی را که به هر دلیل می‌توانست جذاب یا مؤثر در روزگار فعلی باشد، انتخاب کردم. مدیوم تلویزیون با سینما و تنوع و سلیقه مخاطبانش متفاوت است و هرکدام طراحی خود را می‌طلبد. طبعاً سریال به جغرافیای عملکرد لشکر عاشورا بیشتر خواهد پرداخت. به شخصیت‌های دیگر و حتی گمنام؛ اما سینمایی مختص حمید، مهدی، خانواده و موقعیت‌های برگزیده زندگی آنها بود. تمیزدادن اینها از میان بی‌شمار خاطره و گفت‌وگوی ثبت‌شده، سخت‌ترین مرحله نگارش بود. حتی در شکل اجرا هم متفاوت هستند و من فکر می‌کنم جذابیت‌های سینمایی و سریال مستقل از هم عمل می‌کنند و در عین حال هم‌سو هستند.

❧ قطعاً در مدت اکران جشنواره‌ای فیلم، بازخوردهایی از چهره‌های سیاسی گرفته‌اید. درباره واکنش‌هایی که به فیلم از سیاست‌پون گرفته‌اید صحبت می‌کنید؟

هر اثری برای مخاطب ساخته می‌شود، حتی در انتزاعی‌ترین حالت‌ها و به‌نظم بخش بزرگ لذت کارگردانی، دیدن واکنش تماشاگران در سالن‌های سینماس. موقعیت عجیب‌وغریب است؛ همه به پرده نگاه می‌کنند و تو به همه. آیا ارتباط برقرار است؟ آیا تأثیری که از فلان نما یا دیالوگ و حتی لحظه مدنظرم بود، اتفاق افتاد؟ مهم‌ترین تفاوت تئاتر با سینما به نظر من در بین بی‌شمار جواب‌ها، امکان اصلاح و بازگشت است که اینجا ممکن نیست و تو تجربه را باید بگذاری برای کار بعدی‌ات؛ اما در تئاتر اجرای بعدی دوباره تغییرش می‌دهی و اثرش را می‌بینی و الی آخر... . خوشحالم روح کار با طیف گسترده‌ای از مردم و سلیاق سیاسی ارتباط برقرار کرده است. خوشحالم بخشی از اثری بودم که چنین اجماع کم‌نظیری اتفاق افتاده است. دوستی به ششوی می‌گفت «موقعیت مهدی» از عباي هاشمی متنوع‌تر عمل کرده است و توانسته نظر واحد کلی سلیقه را ذیل خود جمع کند. حالا فارغ از ششوی مگر می‌شود به باکری پرداخت و آنچه بود و آنچه کرد و ارتباط نگرفت؟ هر جان آزاد‌ه‌ای در برابر آنچه به معنای واقعی فداکاری و ایمان باشد، تسلیم خواهد بود.

است و نه جذابیت دارد و قابل درک و همدانپنداری است. نیاز به خوانشی به‌روز دارد تا همچون یک عنصر تزئینی بدون کاربرد در فیلم به هدر نرود.

فیلم حسی در طراحی کاشت‌های ظریف و دراماتیک که بتواند لحظات کوتاه جذاب و تعلیقی ایجاد کند، موفق عمل نمی‌کند. برای مثال، در سکانس مواجهه مهدی بلیغ (امیر آقایی) با صاحب ارمنی پیاله‌فروشی برای چیدمان ملزومات فرار، به‌گونه‌ای گل‌درشت و اغراق‌شده مرگ آتی پیرمرد را لو می‌دهد که کاشت‌هایش رو می‌شود و به‌راحتی می‌توان فهمید چرا محل اختفای کیسه پول را آشکار می‌کند. از این نمونه‌ها در پرداخت خطوط فرعی متعدد قصه فراوان است که لزوم حضور این داستانک‌ها را زیر سؤال می‌برد؛ چون نه جذابیت و تازگی در بیان روایی و تصویری دارد و نه در کشفی جدید یا احتمالاً پیشبرد درام نقشی دارد. هرچقدر فیلم از عوامل مقابل دوربین یعنی گروه بازیگرانش لطمه مضاعف دیده و مجموعه‌ای ناهمخوان و نامتوازن را کنار هم جمع کرده که فاصله‌ای عمیق با دیگر فیلم‌هایشان دارند، در بخش عوامل حرفه‌ای پشت دوربین از فیلم‌بردار تا طراحی‌صحنه و... حرفی برای گفتن دارد. ویژگی‌ای که اهمیت حضور متخصصان حرفه‌ای همچون مسعود سلامی را مؤکد می‌کند که همواره استاندارد خود را در هر اثری با هر کیفیتی حفظ کرده و جای پای خود را متمایز می‌کنند.

او ادامه می‌دهد: باید به پروتکل‌های بهداشتی

پایند باشیم و به همین دلیل امروز اجرای نمایش «بعد از افغان» هم به دلیل ابتلای بازیگرش به کرونا در تالار مولوی متغی شد.

نادری در پاسخ به این پرسش که وقتی اوج‌گیری کرونای آمیکرون قابل پیش‌بینی بود، چرا از اول اجراهای محدودی را برای جشنواره برنامه‌ریزی

هنر

زیر آسمان فیروزهای

گروه‌های نمایشی، سفیران فرهنگی کشورها هستند

● گروه‌های نمایشی کشورهای ارمنستان و بلغارستان که در چهلمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر حضور دارند، بعدازظهر پنجشنبه بیست‌ویکم بهمن با قادر آشنا، مدیرکل هنرهای نمایشی، حسین مسافرآستانه دبیر جشنواره تئاتر فجر و حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمدمهدی بهداروند، مشاور عالی دبیر جشنواره، دیدار و گفت‌وگو کردند. «حسین مسافرآستانه» در ابتدای این نشست ضمن اظهارامیدواری مبنی بر اینکه هنرمندان ارمنستان و بلغارستان روزهایی خاطره‌انگیز را در جشنواره سپری کرده و با خاطراتی خوب از ایران برونند، گفت: «تئاتر ایران و ارمنستان از قدیم با یکدیگر پیوند دیرینه‌ای دارند و تعداد درخورتوجهی از هم‌وطنان ارمنی ما در ایران، این پیوند را از قدیم ایجاد کرده‌اند». دبیر جشنواره چهلّم تئاتر فجر یادآور شد: «ما همیشه در جشنواره‌های متعددی شاهد حضور گروه‌های تئاتری از ارمنستان در ایران بوده‌ایم؛ حتی در جشنواره‌های دانشجویی که هنرمندان ارمنستانی ایده‌های خوبی داشته‌اند. از ایران هم گروه‌های متعددی در ارمنستان و جشنواره‌های تئاتری آن مانند «هایفت» حضور داشته و با خاطرات خوبی از کشور شما برگشته‌اند. این ارتباط در سطح دانشگاهی هم بین ایران و ارمنستان وجود دارد و باعث شده خیلی از هنرمندان ما فرصت تحصیلی خود را در ارمنستان سپری کنند».

مسافرآستانه با تأکید بر اینکه «گروه‌های تئاتری که به کشورهای هم سفر می‌کنند، سفیر فرهنگی آن کشور محسوب می‌شوند، ادامه داد: «ما امیدوارم خاطرات خوبی را برای شما رقم بزینم تا سفیر فرهنگی ما در ارمنستان باشید. آرزو می‌کنم این ارتباط منحصr به جشنواره نشود و شاهد اجرای‌های گروه‌های هنری دو کشور در کشورهای هم‌دگر باشیم».

او همچنین خطاب به «النا پاپانیوتوا» کارگردان بلغارستانی حاضر در جمع گفت: «خلی خوشحالم که برای اولین بار پذیرای گروهی تئاتری از بلغارستان شده‌ایم. امیدوارم این حضور، آغاز حرکت مشترکی شود تا بتوانیم در آینده ارتباط هنری متقابلی داشته باشیم». «نارینه کریگوریان»، کارگردان ارمنستانی حاضر در جلسه، هم یادآور شد: «امسال سی‌امین سالگرد روابط دیپلماتیک ایران و ارمنستان است و این سالگرد روابط را نیکو می‌داریم. در اواخر فوریه هم به همین مناسبت یک نمایش‌نامه ایرانی را در ارمنستان به صحنه می‌بریم». کریگوریان تأکید کرد: «روابط دیپلماتیک ایران و ارمنستان ۳۰ساله است؛ اما روابط برادرانه‌شان چند صد ساله».

«قادر آشنا» هم در ادامه این نشست درباره روابط ایران و ارمنستان گفت: «در کشور ما هم‌وطنان ارمنه از حرمت و ارزش بالایی برخوردارند و در مجلس قانون‌گذاری ما، اقلیت‌های مذهبی و دینی به‌ویژه ارمنه هم حضور دارند و اتفاقاً نمایندگان فعالی هستند. در واقع، ارتباط ما با ارمنستان دیرینه است. هم به لحاظ فرهنگی و هم از نظر سیاسی، دوکشوری بوده‌ایم که همواره کنار هم ارتباطی مسالمت‌آمیز داشته‌ایم و علاقه‌مند هستیم این ارتباط به‌خصوص در زمینه هنر تئاتر تداوم و گسترش پیدا کند».

مدیرکل هنرهای نمایشی ادامه داد: «حضور شما در جشنواره تئاتر فجر امسال و فعالیت‌های هنری مشترک، حکایت از ارتباط عمیق فرهنگی دو کشور دارد. از طرفی، اینکه یک اثر ایرانی قرار است به مناسبت سی‌امین سالگرد روابط دیپلماتیک دو کشور، در ارمنستان اجرا شود، بسیار خوشایند است».

آشنا خطاب به هنرمندان دو کشور ارمنستان و

بلغارستان با ارائه اطلاعاتی درباره فعالیت‌های هنری و تئاتری در ایران، گفت: «در تهران شبانه ۱۳۰ اثر در ژانرهای مختلف به صحنه می‌رود و در ایران، هزار گروه تئاتر ثبت‌شده داریم، البته خیلی از گروه‌ها هم مستقل هستند و تمایلی به ثبت ندارند. تئاتر نه‌تنها در مراکز استان‌ها که در روستاهای ایران هم ساری و جاری است».

مدیرکل هنرهای نمایشی تصریح کرد: «تئاتر در ایران عموماً از حمایت دولت برخوردار است و تمام جشنواره‌های تئاتری از فجر تا کودک و نوجوان، عروسکی، خیابانی و... را دولت حمایت می‌کند؛ اما به این معنی نیست که آثار، سفارش دولت باشند. خیلی از کارهایی که ما حمایت می‌کنیم، اتفاقاً ما و دولت را نقد می‌کنند. اگر غیر از این بود، تئاتر در ایران آن‌قدر بالنده نمی‌شد. با اینکه تبلیغات منفی علیه ایران بسیار زیاد است و معمولاً کشورهای دیگر تصور می‌کنند ایران چیزی ندارد؛ اما حتی در یک زمینه تئاتر هم شاهد هستیم که چقدر فعالیت در تئاتر زیاد است».

آشنا همچنین درمورد گروه بلغارستانی حاضر در جشنواره، گفت: خیلی خوشحالم که نمایشی را درباره

فردوسی بزرگ کار کردید. من به دلیل جلسه نتوانستم

کار را ببینم؛ ولی شنیدم که کار خوبی به صحنه رفته

و از این بابت به شما تبریک می‌گویم».

«النا پاپانیوتوا»، کارگردان بلغارستانی هم در این نشست گفت: «گروه ما اجرای زیادی در بلغارستان دارد؛ اما تمام اعضای گروه از اجرا در ایران خوشحال هستند و می‌گویند ایران جای بسیار بزرگ و زیبایی است. این نمایش نیز به مناسبت صدویست‌ونهمین سالگرد روابط دیپلماتیک ایران و بلغارستان است و تقدیم به شما شد. این آرزو را دارم که در سال‌های آینده ارتباط نزدیک و بیشتری با ایران داشته باشیم». چهلمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر تا ۲۶ اخبار آن در سایت tffair در دسترس است.